

Janko Rottmann: Není občanství jako občanství

Soud: Soudní dvůr Evropské unie (velký senát)

Označení judikátu: C-135/08 *Janko Rottmann*

Datum rozhodnutí: 2. března 2010

Rozsah právní problematiky: žádost o rozhodnutí o předběžné otázce; vliv práva EU na úpravu státního občanství členských států v situaci, kdy členský stát zruší již udělené státní občanství a dotyčná osoba se stane apatridou; čl. 17 ES (čl. 20 SFEU)

Související judikatura: C-369/90 *Micheletti a další*; C-192/99 *Kaur*; C-200/02 *Zhu a Chen*; rozsudek Spolkového ústavního soudu ze dne 24. 5. 2006, BVerfG, 2 BvR 669/04

Závěr soudu

Právo Unie, zejména článek 17 ES, nebrání tomu, aby členský stát odňal občanu Unie státní občanství tohoto členského státu nabyté udělením, bylo-li udělení dosaženo podvodným jednáním, pokud toto rozhodnutí o odnětí dodrží zásadu proporcionality. Tuto proporcionalitu je pak vnitrostátní soud povinen posoudit nejen z pohledu vnitrostátního práva, ale i s ohledem na právo Unie.

Dne 2. března 2010 vydal Soudní dvůr EU (dále též jen „Soud“) další z řady rozsudků týkajících se vztahu občanství Unie a státního občanství jednotlivých členských států.¹ Podnětem k zajímavé právní diskuzi se stal případ původně rakouského státního občana Janko Rottmanna, který nabytí německé státní občanství na základě uvedení nepravdivých údajů. Nabytím německého občanství automaticky pozbyl rakouské. V SRN se však již judikatura vydala tím směrem, že podloudně získané německé státní občanství je možné ve správním řízení zrušit² a proto se příslušné bavorské správní úřady nerozpakovaly zrušit naturalizaci i v případě pana Rottmanna. Přesto tato kauza přinesla dosud nezodpovězené otázky – může vůbec členský stát Unie zrušit již udělené státní občanství někomu, kdo by se po takovém zrušení stal apatridou, ačkoliv byl původně státním občanem jiného členského státu Unie? Takový člověk bez státního občanství (a pochopitelně i bez občanství Unie), by totiž nadále neměl domov nikde jinde než právě v Evropě. Evropan bez jakéhokoliv občanství. Jak dalece platí v takové situaci zásada, že otázky státního občanství patří do oblasti vyhrazené jednotlivým státům?

Příběh podvodně získaného občanství

Janko Rottmann se narodil v rakouském městě Graz a narozením nabytí rakouské státní občanství. V roce 1995 se přestěhoval do Mnichova, neboť v jeho rodném Rakousku bylo vůči němu vedeno trestní stíhání kvůli podezření z trestného činu podvodu. V únoru 1997 vydal příslušný rakouský soud v trestních věcech (Landesgericht für Strafsachen) v Grazu na pana Rottmanna vnitrostátní zatýkací rozkaz. V únoru 1998 požádal Janko Rottmann o udělení německého státního občanství. V rámci řízení o udělení státního občanství „opomenul“ uvést trestní stíhání, které proti němu bylo vedeno v Rakousku, ačkoliv na to byl v dotazníku výslovně tázán. Vlastnoručně do příslušné kolonky vepsal, že žádné trestní řízení proti němu nikde vedeno není.

¹ Blíže k analýze dosavadní judikatury srov. rovněž příspěvek *doc. Ivo Šlosarčíka* Autonomie členských států a občanství EU v judikatuře ESD v tomto čísle Jurisprudence.

² K tomu srov. *Kandalec, P.* Zrušení podloudně získaného státního občanství. Jurisprudence, č. 5/2009, s. 28 an.

Jeho žádosti o udělení německého státního občanství bylo vyhověno a doklad o udělení mu byl předán dne 5. února 1999.

Udělením německého státního občanství ztratil automaticky státní občanství rakouské v souladu s příslušnou rakouskou úpravou.³ Následně však v srpnu 1999 vše vyšlo najevo, když příslušné rakouské státní zastupitelství informovalo německé úřady o probíhajícím trestním stíhání.⁴ Spolková země Bavorsko (přesněji řečeno Regierung von Oberbayern) na tuto skutečnost reagovala tak, že ve správním řízení rozhodla dne 4. 7. 2000 o zrušení naturalizace se zpětnými účinky.⁵ Toto rozhodnutí však dodnes nenabýlo právní moci, neboť bylo předmětem několika soudních řízení. Mimo jiné se věc dostala v roce 2003 ke Spolkovému správnímu soudu (Bundesverwaltungsgericht), který zrušil předchozí rozsudek bavorského správního dvoru pro formální nedostatky.⁶ Podruhé se věc dostala před Spolkový správní soud v řízení, které bylo přerušeno usnesením ze dne 18. 2. 2008, kterým byly ESD předloženy předběžné otázky dle čl. 234 Smlouvy o ES.⁷ (Tyto časové souvislosti se mohou zdát na první pohled pro posouzení přípustnosti zrušení naturalizace v roce 2000 nevýznamné, jak však bude zmíněno níže, celková doba řízení může v konečném výsledku hrát rovněž svoji roli.) Spolkový správní soud předložil ESD dvě předběžné otázky. V první se dotazuje na přípustnost zrušení podloudně získaného státního občanství v případě, že by se dotyčná osoba stala apatridou. Pro případ, že by takový účinek právo Evropských společenství vylučovalo, se v druhé otázce ptá, která ze zúčastněných zemí (SRN/Rakousko) si má vlastně onoho „Černého Petra“ (pana Janko Rottmanna) ponechat.⁸

K pochopení druhé z otázek je vhodné uvést malé dovysvětlení. Lze argumentovat totiž i tak, že na *ex tunc* zrušené německé státní občanství je třeba nahlížet, jako by tu nikdy nebylo a nebyly tu tedy splněny podmínky pro pozbytí občanství rakouského. Tato konstrukce má však nepřehlédnutelnou vadu. Je tradiční zásadou mezinárodního práva, že každý stát určuje sám, kdo jsou jeho státní občané (viz níže). Zde bychom však byli nuceni připustit, že Rakousko by mělo být povinno respektovat rozhodnutí správních orgánů Spolkové republiky Německo o zrušení rozhodnutí o udělení německého státního občanství. Ke způsobům nabytí státního občanství zakotveným v rakouském právním řádu by tu tak byl *de facto* přidán způsob další – zrušení uděleného státního občanství v cizím státě. Tvzení, že pan Rottmann přeci vzhledem k účinkům zrušení s účinky *ex tunc nikdy* nebyl německým občanem a tudíž *nikdy* neprestal

³ Podle § 27 odstavce 1 rakouského spolkového zákona o státním občanství (Staatsbürgerschaftsgesetz, BGBl. 1985) platí, že: „Každý, kdo získá na základě žádosti vyjádřené prohlášením nebo výslovným souhlasem cizí státní občanství, ztrácí rakouské státní občanství, nebylo-li mu výslovně přiznáno právo si jej ponechat.“

⁴ Z dnešního pohledu nám mohou snahy vyhnout se trestnímu stíhání v Rakousku „útekem“ do Německa připadat poněkud úsměvné, neboť SRN (na rozdíl od České republiky) předává v rámci evropského zatýkacího rozkazu své občany i pro trestné činy spáchané před transpozicí rámcového rozhodnutí Rady o evropském zatýkacím rozkazu. Cesta k tomuto závěru však nebyla jednoznačná – srov. např. Filip, J. BVerfG – eurozatykač ano, ale právně transponovaný, Právní zpravodaj, č. 9/2005, s. 12 an.

⁵ dle čl. 48 bavorského správního řádu, podle kterého může být správní akt zrušen i po nabytí právní moci mimo jiné v případě, že správní akt byl vydán na základě podvodu. V takovém případě je výslovně předvídáno zrušení se zpětnými účinky.

⁶ rozsudek Spolkového správního soudu ze dne 3. 7. 2003, sp.zn. BVerwG 1 C 19.02 – BVerwGE 118, 216).

⁷ usnesení Spolkového správního soudu ze dne 18. 2. 2008, sp.zn. BVerwG 5 C 13.07.

⁸ 1. *Brání právo Společenství ztrátě občanství Evropské unie (a s ním spojených práv a základních svobod), která by nastala tím, že podle právního řádu jednoho členského státu (Německa) lze zrušit státní občanství tohoto státu proto, že bylo získáno podvodem, přičemž by ale za současného působení právního řádu druhého členského státu (Rakouska) došlo k tomu, že by se dotyčný (žalobce) stal apatridou?*

V případě, že by první otázka byla zodpovězena kladně:

2. *Musí dotyčný členský stát (Německo), který naturalizaci provedl a hodlá ji z důvodu jejího podloudného získání zrušit, od jejího zrušení zcela nebo dočasně upustit pokud, resp. dokud by to vedlo k následku popsanému v první otázce (t.j. ztrátě občanství Evropské unie a s ním spojených práv a základních svobod) nebo je druhý členský stát (Rakousko), jehož státním občanem dotyčná osoba původně byla, povinen při zohlednění práva Společenství svůj právní řád vykládat, aplikovat nebo upravit tak, aby uvedený následek nenastal?*

být rakouským občanem, je však jen umělou právní konstrukcí a je v rozporu s realitou.⁹ Při akceptaci této konstrukce by trvání státního občanství suverénního státu záviselo na rozhodnutí suverénního státu jiného a na správním či soudním uvážení orgánů tohoto jiného státu, což je situace v oblasti mezinárodního práva zcela nebývalá. Posouzení celé otázky by záleželo jen na ochotě (či judikatuře) původního státu – zde Rakouska. Z vyjádření rakouské vlády v případě *Janko Rottmann* však vyplývá, že jej v současné době za rakouského občana nepovažuje a ani zrušení naturalizace v Německu (byť třeba i s účinky *ex tunc*) nepovede automaticky ke zpětnému nabytí rakouského státního občanství. Úvahy německých soudů o zpětném „obživnutí“ rakouského občanství pana Rottmanna nejsou pro rakouské orgány ani v nejmenším závazné a mohou naopak působit nepatřičně a až arogantně. Pokud by však tento názor zazněl z Lucemburku, bylo by to pro rakouské orgány mnohem spíše stravitelné.

Rozsah práva společenství

Soud se musel nejdříve vypořádat s námitkou vznesenou některými členskými státy a Komisí ES, dle níž dotčená situace pro svůj čistě vnitrostátní rozměr nespadá do práva Unie a žádost o rozhodnutí o předběžné otázce je tudíž nepřípustná. Proti tomu stál názor generálního advokáta (zde M. Poiares Maduro), že existence spojitosti s právem Unie je dána, neboť nelze přehlížet skutečnost, že pan J. Rottmann nabytí německé státní občanství právě proto, že předtím využil svobod spojených s občanstvím Unie – svobody pohybu a svobody pobytu. Právě tím, že přesídlil do Německa, mohl totiž splnit jednu z podmínek pro nabytí německého státního občanství, tj. podmínku pobytu v Německu. Existence takovéto spojitosti postačuje pro uznání vazby na právo Unie.

Posledně zmíněný argument stojí za pozornost. V konkrétním případě se jedná o tvrzení pravdivé – ano, pobyt v Německu byl opravdu jednou z podmínek, bez níž by J. Rottmann německé státní občanství nezískal. Jak by tomu však bylo, pokud by se jednalo o nabytí státního občanství státu, který pobyt na svém území vůbec nevyžaduje? Z iluzí, že taková podmínka naturalizace je přeci obvyklá, nás mohla v poslední době vyléčit nová úprava zákona o maďarském státním občanství schválená maďarským parlamentem 26. 5. 2010. Podle novely, která má být aplikována od 1. ledna 2011, bude možné maďarské státní občanství získat i bez splnění podmínky jakéhokoliv pobytu na území Maďarska (rozuměj Maďarska v dnešních hranicích, nikoliv oněch historických před Trianonskou dohodou). Vzhledem k reakcím dalšího ze států EU – Slovenské republiky¹⁰ – je jen otázkou času, kdy se budou muset v Lucemburku s naznačenou problematikou vypořádat. Odkaz na využití svobody pohybu a svobody pobytu by tu potom už nestačil.

⁹ Jde tu o podobné dilema, jaké bylo v českém právním prostředí celá léta diskutováno v souvislosti s následky odstoupení od smlouvy s účinky *ex tunc* dle občanského zákoníku. V této souvislosti k tomu srov. přesvědčivou formulaci Jiřího Spáčila: „... jde tu tedy především o to, zda nabyvatel do okamžiku odstoupení od smlouvy vůbec někdy vlastníkem byl. Na tuto otázku odpovídám kladně.“ *Spáčil, J.* Odstoupení od smlouvy a vlastnické právo, *Právní rozhledy* č. 18/2006, s. 669 an.

¹⁰ Slovenská reakce přišla takřka okamžitě. S účinností od 17. 7. 2010 je předvídána automatická ztráta slovenského státního občanství nabytím cizího státního občanství na základě dobrovolné žádosti, prohlášení anebo jiného úkonu směřujícího k nabytí cizího státního občanství (§ 9 odst. 16 slovenského zákona č. 40/1993 Z.z.). Výjimkou tu má být nabytí cizího státního občanství v souvislosti s uzavřením manželstvím se státním občanem cizího státu, a to za předpokladu, že cizí státní občanství manžela je nabyto za trvání společného manželství (§ 9 odst. 17 slovenského zákona č. 40/1993 Z.z.). Jde o téměř doslovné převzetí úpravy, která platí v České republice. Slovenský zákonodárce však zapomněl na jednu drobnost – česká úprava obsahuje od 2. 9. 1999 ve vztahu k našim bývalým slovenským bratrům výjimku: „Státní občan České republiky, který měl k 31. prosinci 1992 státní občanství České a Slovenské Federativní Republiky, nepozbude nabytím státního občanství Slovenské republiky státní občanství České republiky.“ (§ 18 odst. 2 českého zákona č. 40/1993 Sb.)

Soud se bohužel v komentovaném rozsudku s námitkou, že věc nespadá do práva Unie, vypořádal jen lapidárním konstatováním, že je „zjevné“, že tato situace naopak do práva Unie spadá, neboť při zrušení státního občanství přichází dotyčná osoba i o status, který jí poskytuje čl. 17 ES (bod 42 rozsudku).

Jak je to tedy s působností práva Unie na úpravu státního občanství jednotlivých členských států? Je totiž zásadou mezinárodního práva, že každý stát si určuje sám, kdo jsou jeho státní občané. Tato zásada nezůstává ve vzduchoprázdnu, má naopak na mnoha místech své pozitivněprávní zakotvení. Nejen že ji vyjádřil již v roce 1923 Stálý mezinárodní soudní dvůr,¹¹ ale je zakotvena i v Haagské úmluvě o některých otázkách střetů zákonů o státním občanství,¹² je uznána státy Rady Evropy v Evropské úmluvě o státním občanství¹³ a je obsažena i v preambuli rezoluce Valného shromáždění OSN z roku 2000 „O příslušnosti fyzických osob ve vztahu k sukcesi států“.¹⁴ Pravidla obecného mezinárodního práva a mezinárodní obyčej představují přitom právní normy, které jsou dle dosavadní judikatury součástí právního řádu ES.¹⁵ Unie se ostatně od uvedené zásady neodklání, když ji opakuje v prohlášení č. 2 o státní příslušnosti členského státu, jež bylo přiloženo členskými státy k závěrečnému aktu Smlouvy o Evropské unii.¹⁶

V posledně zmíněném dokumentu je pak uveden ještě jeden významný fakt: „Členské státy mohou pro informaci upřesnit formou prohlášení uloženého u předsednictví, kdo má být považován za jejich státní příslušníky pro účely Společenství; podle potřeby mohou takové prohlášení změnit.“ Takové prohlášení činí státy, ve kterých se vyskytuje vícero druhů občanství, přičemž jen některý z těchto druhů má být považován za státní občanství členského státu (týká se to zejména Velké Británie a jejího vztahu k obyvatelům bývalých kolonií).¹⁷ Z uvedeného vyplývá, že jednotlivé členské státy mohou určité osoby vyloučit z okruhu osob s úplným státním občanstvím, zejména pro jejich slabý vztah k tomuto státu. Mohou tak však činit jen ve vztahu ke státnímu občanství tohoto státu; žádnému členskému státu nepřisluší posuzovat existenci státního občanství jiného státu. Asi nejvýmluvnějším judikátem na podporu tohoto závěru je rozsudek ze dne 7. července 1992 v věci *Michelletti* a další.¹⁸ Tehdy Španělsko odmítalo přiznat nárok na svobodné usazování italskému státnímu občanovi, který měl zároveň státní občanství Argentiny, z toho důvodu, že jej španělská legislativa považovala pouze za občana pouze argentinského, neboť právě v Argentině měl do té doby své obvyklé bydliště. Španělsko uzavřelo totiž v minulosti dohody s některými jihoamerickými státy, tzv. *tratados de doble nacionalidad*, podle kterých je jedno z občanství hlavní (tam, kde má dotyčný bydliště) a druhé „spící“. Podobná smlouva je mezi Itálií a

¹¹ Poradní stanovisko Stálého mezinárodního soudního dvora ze dne 7. 2. 1923 o dekretech o státním občanství vyhlášených v Tunisku a Maroku, série B, č. 4 (1923).

¹² čl. 1 Haagské úmluvy o některých otázkách střetů zákonů o státním občanství ze dne 12. 4. 1930 stanoví: „Je věcí každého státu určit, podle svého vlastního práva, kdo jsou jeho občané. Toto zákonodárství musí být uznáno jinými státy za podmínky, že je v souladu s mezinárodními úmluvami, mezinárodním obyčejem a právními zásadami všeobecně uznanými v oboru státního občanství.“

¹³ Evropská úmluva o státním občanství přijatá Radou Evropy 6. 11. 1997, která vstoupila v platnost 1. 3. 2000, stanoví v čl. 3 odst. 1, že náleží každému členskému státu, aby si svými právními předpisy určil, kdo jsou jeho státní příslušníci.

¹⁴ A/RES/55/153.

¹⁵ viz zejména rozsudek ze dne 24. 11. 1992, *Poulsen a Diva Navigation* (C-286/90, Recueil, s. I-6019, body 9 a 10) a rozsudek ze dne 16. 6. 1998, *Racke* (C-162/96, Recueil, s. I-3655, body 45 a 46)

¹⁶ Viz text (Úř. věst. 1992, C 191, s. 98): „Konference prohlašuje, že všude tam, kde se Smlouva o založení ES zmiňuje o státních příslušnicích členských států, řeší se otázka, kterého členského státu má jednotlivec státní příslušnost, výlučně odkazem na vnitrostátní právo příslušného členského státu.“

¹⁷ K tomu srov. rozsudek ESD ze dne 20. 2. 2001 *Kaur* (C-192/99).

¹⁸ Rozsudek ze dne 7. 7. 1992 *Micheletti a další v. Delegación del Gobierno en Cantabria* (C-369/90). Ke stejnému závěru došel ESD v věci *Zhu a Chen* ze dne 19. 10. 2004 (C-200/02).

Argentinou.¹⁹ Takový postup však byl shledán v rozporu s právem ES, neboť ostatní státy musí respektovat státní občanství jiného státu Společenství a nemohou samy stanovit jakékoliv dodatečné podmínky.

Výše zmíněné zásady však naráží na pravidlo vyjádřené Mezinárodním soudním dvorem v případě *Nottebohm*, dle kterého nejsou ostatní státy povinny respektovat státní občanství u osoby, která nemá „opravdové pouto“ ke státu, který ji za svého občana považuje. Jinými slovy, obecně v mezinárodním právu platí, že státy mohou případně i nerespektovat státní občanství určité osoby s odkazem na slabý vztah mezi ní a státem, který ji za svého občana považuje. Nakolik se závěry z případu *Nottebohm* mohou promítnout v rámci Unie, je zatím diskutabilní. Dosavadní judikatura ESD naznačuje, že je to vyloučeno. Jaký bude ovšem postup, pokud dojde k excesům, a to nikoliv jen kvalitativním (udělování státního občanství bez splnění podmínek úzkého vztahu mezi dotyčnou osobou a státem),²⁰ ale i k excesům kvantitativním? Příklady se nabízejí – v Nizozemí v minulosti zazněly i úvahy, že by bylo plošně uděleno nizozemské občanství všem občanům bývalé holandské kolonie Surinam. Nakonec zůstalo jen u úvah. Avšak nejnovější maďarský zákon umožňující získání maďarského státního občanství pouze na etnickém a jazykovém základě, bez nutnosti jakéhokoliv pobytu v Maďarsku, je mnohem aktuálnějším předmětem znepokojení. Občanství Unie by tímto způsobem mohl získat nezanedbatelný počet státních občanů Ukrajiny maďarské národnosti v Zakarpatské oblasti. Pokud nebudou podobné excesy odvráceny na politické úrovni, bude se muset právo Unie k nim vyjádřit.

K výše naznačeným úvahám pak zbývá dodat, že doposud nebylo pochyb o tom, že státy v žádném případě nemohou u konkrétní osoby cizí státní občanství dovozovat s odkazem na silný vztah mezi ní a cizím státem, pokud tento cizí stát dotyčnou osobu za svého občana nepovažuje. To se týká právě případu *Janko Rottmann* a tvrzení Německa, že by měl být znovu rakouským občanem. Jak bylo uvedeno výše, Rakousko jej v současnosti za svého občana nepovažuje.

Přípustnost zrušení podvodně získaného občanství

Poté, co si Soud kladně zodpověděl, že daná problematika spadá do práva Unie i při současném uvědomění si shora uvedených zásad, přistoupil k úvaze o principiální přípustnosti zrušení podvodně získaného státního občanství. K takové možnosti se postavil kladně, když poukázal na mezinárodní úmluvy pojednávající o státním občanství. Jejich společným jmenovatelem je snaha předcházet bezdomovectví a předcházet svévolným aktům státu, kterými je člověk svého státního občanství zbavován. Společným jmenovatelem tu však také je, že zrušení státního občanství (byť s následkem vzniku apatristu) je přípustné v případech, kdy je státní občanství nabyto na základě nepravdivých údajů či jiným podvodem.²¹

Tyto úvahy o principiální legitimitě rozhodnutí o zrušení aktu, jímž bylo uděleno státní občanství, z důvodu podvodného jednání, zůstávají dle názoru Soudu v zásadě platné i tehdy, je-li důsledkem takového odnětí skutečnost, že dotyčná osoba ztratí mimo státní občanství členského státu, který jí toto občanství udělil, i občanství Unie (bod 54 rozsudku). Nicméně v takovém případě přísluší soudu, který zrušení naturalizace posuzuje, aby vedle obvyklého přezkumu proporcionality rozhodnutí s ohledem na vnitrostátní právo ověřil, zda toto

¹⁹ S podobným schématem přístupu k osobám s vícero státními občanstvími ostatně počítá i obstarožní český ZMPS v § 33 odst. 2, podle kterého „je-li někdo v rozhodné době zároveň příslušníkem několika cizích států, rozhoduje státní příslušnost nabytá naposled“.

²⁰ Zlí jazykové např. tvrdí, že pro některé vrcholové sportovce naturalizované v SRN postačovalo k prokázání vztahu k Německu již pouhé vlastnictví německého ovčáka – blíže: *von Münch, Ingo Die deutsche Staatsangehörigkeit*. Berlin : De Gruyter Rechtswissenschaften Verlags-GmbH, 2007, s. 196 an.

²¹ Čl. 8 odst. 2 Úmluvy o omezení případů bezdomovectví; čl. 7 odst. 1 a 3 Evropské úmluvy o státním občanství.

rozhodnutí dodržuje zásadu proporcionality, co se týče důsledků pro situaci dotyčné osoby i s ohledem na právo Unie (bod 55 rozsudku).

Vzhledem k významu, který primární právo přisuzuje statusu občana Unie, je tudíž třeba při přezkumu rozhodnutí o zrušení aktu, jímž bylo uděleno státní občanství, zohlednit případné důsledky, které má toto rozhodnutí pro dotyčného a případně pro jeho rodinné příslušníky, co se týče ztráty práv, která má každý občan Unie. V tomto ohledu je třeba ověřit zejména to, zda je tato ztráta odůvodněna vzhledem k závažnosti protiprávního jednání dotyčného, době, která uplynula mezi rozhodnutím o udělení státního občanství a rozhodnutím o zrušení aktu, jímž bylo státní občanství uděleno, jakož i možnosti dotyčného získat zpět původní státní příslušnost (bod 56 rozsudku).

Pokud jde konkrétně o tento poslední aspekt, členský stát, jehož občanství bylo získáno podvodně, nemůže být nucen se na základě článku 17 ES zdržet zrušení aktu, jímž bylo státní občanství uděleno, pouze z důvodu, že dotyčný nezískal zpět státní příslušnost členského státu svého původu (bod 57 rozsudku).

Vnitrostátnímu soudu nicméně přísluší posoudit, zda s ohledem na všechny relevantní okolnosti vyžaduje dodržení zásady proporcionality, aby dříve, než takové rozhodnutí o zrušení aktu, jímž bylo státní občanství uděleno, nabude účinnosti, byla dotyčnému poskytnuta přiměřená lhůta k tomu, aby se mohl pokusit získat zpět státní příslušnost členského státu svého původu (bod 58 rozsudku).

Závěr

Lze shrnout, že Soud v případě *Janko Rottmann* setrval na stanovisku, že úprava státního občanství je věcí jednotlivých členských států. To platí jak pro úpravu nabývání, tak pro úpravu pozbytvání státního občanství. Fakt, že zároveň s pozbytím státního občanství členského státu Unie může dojít i k pozbytí občanství Unie (nemá-li dotyčná osoba žádné další státní občanství některého ze států Unie) nemůže sám o sobě na tomto závěru nic změnit. Příslušné správní orgány a následně soudy, které takový zrušovací akt posuzují, jsou však povinny si uvědomit, že tu dochází k pozbytí celé řady práv spojených s občanstvím Unie. Touto optikou pak musí posoudit, zda je takto invazivní zásah ještě přiměřený. Hledisek se nabízí celá řada – závažnost podvodného (či jinak podloudného) jednání, doba, která od takového jednání uplynula a v neposlední řadě i význam práv, která jsou v sázce, pro dotyčnou osobu. V případě *Janko Rottmann* se pak doslova vnucuje závěr, že vzhledem k době, která od podvodného jednání uplynula, a vzhledem k jím samotným zřejmě nijak nezaviněné nekonečné soudní anabázi, již zrušení německého státního občanství adekvátní nebude. Tuto úvahu však musíme přenechat německým soudům.

A co bývalá vlast pana Rottmanna (Rakousko)? K druhé z položených otázek se totiž Soud vůbec nemusel vyjadřovat, neboť na první z položených otázek odpověděl záporně. I přesto Soud naznačil, že i Rakousko bude povinno při úvaze, zda její občan získá zpět rakouské občanství, posoudit tuto věc ve světle zásad vyplývajících z tohoto rozsudku – tj. s ohledem na proporcionalitu ne toliko vnitrostátní, nýbrž i evropskou (bod 63 rozsudku). A usnadnění naturalizace bývalým občanům je další z principů prolínajících se většinou úprav státního občanství.²²

Pavel Kandalec, Právnická fakulta Masarykovy univerzity, Brno

²² Dle čl. 9 Evropské úmluvy o státním občanství každý smluvní stát usnadní, aby v případech a za podmínek stanovených jeho vnitrostátním právem opětovně nabyli jeho státní občanství bývalí občané, kteří oprávněně a obvykle trvale pobývají na jeho území.